U 28/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyn harmonisoiduksi sääntelyksi (Artificial Intelligence Act); asiassa saatu valtioneuvoston jatkokirjelmä 8.9.2023

Teoston näkemys EU:n tekoälyasetusta koskevaan jatkokirjelmään

Sivistysvaliokunta 19.9.2023

Risto Salminen
toimitusjohtaja, Teosto ry

Teosto pähkinänkuoressa

- Musiikin tekijöiden ja kustantajien tekijänoikeusjärjestö.
- Lähes 40 000 valtakirjaa kotimaisilta säveltäjiltä, sanoittajilta, sovittajilta ja musiikkikustantajilta.
- Yli 80 edustussopimusta ulkomaisten tekijänoikeusjärjestöjen kanssa.
- Korvaustuotot 80,7 milj. euroa ja kokonaisjako oikeudenhaltijoille 70,3 milj. euroa (2022).
- Toiminnan kulut 12,6 % tekijänoikeuskorvaustuotoista (2022).

Ydinviestimme

- Euroopan **parlamentin esittämät muutokset tekoälyasetukseen** koskien perustamalleille kohdistettavia läpinäkyvyyden vaatimuksia ovat **oikeasuuntaiset.**
- **Avoimuus ja läpinäkyvyys** tekoälyn kouluttamiseen käytetyn aineiston osalta on luovan työn tekijöiden ja laajemmin luovien alojen ja eurooppalaisen sisällöntuotannon toimintaedellytyksille **ratkaisevan tärkeää**.
- **Suomen tulisi tukea** perustamallien **läpinäkyvyysvelvoitteita**, jotta varmistetaan tekijänoikeuden haltijoiden mahdollisuudet huolehtia oikeuksistaan ja suomalaisen luovan alan kasvumahdollisuudet tulevaisuudessa.

Tekoäly tarvitsee oikeudenmukaiset pelisäännöt

- Suuren yleisön saataville on julkaistu tekoälysovelluksia, jotka tuottavat yhä korkealaatuisempaa sisältöä.
- Sovellukset hyödyntävät laajaa massaa olemassa olevia, tekijänoikeudella suojattuja teoksia, jotka ovat ihmisen tekemiä (säveltäjien, sanoittajien, kirjailijoiden, kuvataiteilijoiden, valokuvaajien jne.)
- Sovellusten kehittäjät eivät ole kysyneet tekijöiltä lupaa käyttää olemassa olevia teoksia, eivätkä sovellukset oma-aloitteisesti raportoi käyttämästään lähdeaineistosta.

⏩ **Epäterve kilpailuasetelma**: Tekoälysovellusten aikaansaamat lopputuotokset kilpailevat samoilla markkinoilla olemassa olevien, ihmisten luomien teosten kanssa.

⏩ **Konkreettinen riski oikeudenhaltijoille**: Riski siitä, että tekijänoikeudella suojattuja teoksia oikeudetta hyödyntävä tekoälysisältö syrjäyttää markkinoilla ihmisten luomat teokset.

Ellei sisältöjen käytöstä tekoälyn kouluttamiseen sovita tekijöiden oikeussuojaa kunnioittaen, eurooppalaisen luovan talouden tuottama lisäarvo uhkaa valua ylikansallisille digijäteille.

TEOSTO

Käytöstä sopiminen edellyttää läpinäkyvyyttä

- Digitaalisessa ympäristössä on jo olemassa toimivat kollektiivisen hallinnoinnin markkinat. Teosto on lisensoinut edustamiensa sävelteosten käyttöä digitaalisten alustapalvelujen tarjoajille jo 2000-luvun ensimmäiseltä vuosikymmeneltä alkaen.

- Toimivan lisensointimarkkinan elinehto on riittävä avoimuus ja läpinäkyvyys käyttäjien taholta. Tämä läpinäkyvyys ei nykyisessä tekoälykentässä toteudu. Siksi tarvitaan Euroopan parlamentin linjaamia lainsäädäntöratkaisuja.

- Tekijänoikeus on perusluonteeltaan **kielto-oikeus**. Tähän kielto-oikeuteen viime kädessä pohjaa oikeudenhaltijan **neuvotteluasema** suhteessa käyttäjätahoon, kuten kansainväliseen digijättiin. Riittävä läpinäkyvyyden vaatimus on teoksen tekijän keino varmistua kielto-oikeutensa toteutumisesta.

Euroopan parlamentin muutosehdotus on linjassa hallitusohjelman kanssa

- Hallitusohjelmassa todetaan hallituksen **edistävän tasapuolisia kilpailuedellytyksiä eurooppalaisten yritysten ja globaalisti toimivien digijättien välillä.**
- Euroopan parlamentin esittämissä muutoksissa koskien perustamallien avoimuuden ja läpinäkyvyyden velvoitteita, on nimenomaan kysymys tasapuolisten kilpailuedellytysten turvaamisesta yhtäältä eurooppalaisten luovien alojen yritysten ja toisaalta globaalien digijättien välillä.



TEOSTO

Konkreettinen ehdotus

- Esitämme, että U-jatkokirjelmän sivun 3 kirjausta muutetaan seuraavasti (poistettava teksti on ~~yliviivattu~~ ja muutos **vahvennettu**):
  - *Euroopan parlamentin muutosehdotuksella perustamallien tarjoajille voitaisiin asettaa esimerkiksi velvollisuus julkaista tiivistelmä perustamallin kouluttamiseen käytetystä datasta, joka on suojattu tekijänoikeuksilla. Suomen mukaan kyseisen velvollisuuden suhdetta ja vaikutuksia voimassa olevaan tekijänoikeuksia koskevaan sääntelyyn tulisi arvioida tarkemmin huomioiden lähtökohta, että tekijänoikeuslainsäädäntö**ä sovelletaan** tekoälyjärjestelmiin. Suomi pitää **kyseistä velvollisuutta erittäin** tärkeänä**. Lisäksi Suomi kiinnittää huomiota siihen**, että järjestelmien tarjoajien olisi mahdollista toteuttaa kyseinen velvoite käytännössä**.** ~~eikä velvoitteen täyttäminen olisi kohtuuttoman raskasta järjestelmien tarjoajille.~~*

TEOSTO

TEOSTO

Musiikin Satama

Keilasatama 2 A

02150 Espoo